

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Amik otthonosan mozognak a Bezerédj-kastély falai között, azok tudják, hogy immár másfél évtizede, fiatal pályakezdő művészek, művészeti hallgatók dolgoznak és állítanak ki itt nyaranta.

Aztán valahogyan a szívük visszahozza őket később, egyéni kiállításuk megrendezéséhez. Így kerülhetett most a kastély falaira Csermák Zsuzska csodálatos rajz anyaga, de a ház következő kiállítása - 4 fiatal grafikus könyvillusztrációit bemutató tárlata is.

Az, hogy mi vonzza ide őket, csak sejtem. Persze a hely szelleme, amely itt kering a kispincétől a padlásig, meg sok más egyéb is. Az a szemléletet formáló társaság, amely korántsem egységesen gondolkodik a művészet létrehozásáról, de teljesen egységesen gondolkodik a befogadásáról. A befogadásról általában. Hogy zenei hasonlattal éljek: játszhat bármilyen hangszeren, bármilyen igényes zenét, csak hamis ne legyen. Az alkotótábor résztvevői tehát, maradva az előbbi hasonlatnál, saját zenei stílusuk és hangszerük mesterei, akik mivel örömet találnak egymás játékában is, egymásra figyelnek, így zenekarként képesek megszólalni.

Az, hogy ebben a hangzásban, a Ménfőcsanakon együtt alkotók egyéni munkáiban, mi a közös, az én véleményem szerint 3 h-betűs szóval írható le: **Humánium, humor, hitelesség.**

Lássuk a 3h-t Zsuzskánál:

Humánium:

Nem azt jelenti elsősorban, hogy a fiatal művész újra felfedezte a klasszikus figurális művészet szépségét, hanem az emberábrázolás olyan szempontjait, amelyben nagy hangsúlyt kapnak az etnikai, életkori, lelkiállapotot tükröző kérdések is. Nézzük meg az öreg ír harmonikásról készült képét, a mexikói dobos lendületes lépteit, a magába temetett indulatait kiadó jazz trombitást. Az emberre fordított figyelem itt többsíkú, hiszen technikailag és érzelmileg is fel kell dolgozni a zenész egyéniségét, ráadásul úgy, hogy **az**, állandó mozgásban van - mivel a művek a koncert közben készülnek. Meg kell ismerni a jellemző, visszatérő mozdulatsorokat, majd a rajzeszköz művészi kifejezőerejének leginkább megfelelő módon, néhány pillanat alatt kell rögzíteni a látványt. A kifejezőeszköz ez esetben valódi tartalmat jelent. Zsuzska képes reflektálni a zenére, és az emberre már a technika megválasztásával is. A ceruzarajzok finom csöndekét hordoznak, néhány vonalba sűrítik a hallható és látható élményt. Ezek a vonalak anatómiai pontossággal rajzolják ki az alakot és szertelenül gubancolódnak össze a ruha és a hangszer körül; lendületes improvizációkkal kísérve a fő témát, az arcot. Hasonlóak a szén krokik is ahol szintén a zenész egyénisége a fő, de az aláfestést a tónus hordozza. A tónust néhány képen egy-egy szín váltja fel. Ez némelykor a hangszerre, néha a ruhára, de többnyire a zene érzéki, hangulati hatásaira hívja fel a figyelmet. Számomra a legkiérleltebb technika mégis a lavírozott tus. Csermák Zsuzska tusrajzain szinte az összes előbb említett stíluselemet képes használni, de ezen a ponton továbblép a látvány és a hangulat rögzítésén; saját érzelmeit, a zene rá gyakorolt hatását is képes bemutatni (már ha közben tánca nem perdül). Zsuzska egy technikai-érzelmi skálával rendelkezik, amelyet persze nem lehet lefordítani, csupán vizuálisan befogadni. Száraz, csomósan odadobott ecsetnyomok, gyors tollvonalak, homogén lavírozott felületek, véletlennek tűnő foltok, tónusfokozatok és persze a legfontosabb, az üresen hagyott részek, kihagyások alkotják ezt az érzelmi skálát- szinte a zeni eszközök módján. Akik nem tudták eddig a rajz legfontosabb kifejezőeszközeit, azok most megnézhetik. Könnyen technikai bravúrok gyűjteményévé, válhatna a kép. De nem válik. Nem válik azzá, mert a művészt a technikánál fontosabb dolog érdekli; az ember, aki zenét hoz, aki; mert máshogyan szerintem nem is lehet jazzt játszani; teljes egyéniségével játszik, vagy énekel. Ezt neveztem humániumnak, és emiatt jutnak eszembe folyton Daumiers realista rajzai Zsuzska zenészeit látva.

Ennek a gondolatnak lehet a folytatása az a néhány litográfia és rézkarc, meg akvarell, amely keleti témákat dolgoz fel. Kapcsolódási pont az előbb említett etnikai érzékenység, amely a színesbőrű zenészek képén, vagy a sámán ábrázolásnál is feltűnt, de a keleti

grafika máig ható csodálata is. A gondolkodj és cselekedj elv pontosan olyan vizuális nyelvet szült, amelyet a krokikon is látunk. Koncentrált figyelem, tudatosság, letisztultság és villámgyors megvalósítás – és persze megint a fontos fehérek. Talán merész gondolat kísérlet, de a japános nyomatok gésái – ezek a finom, művelt, művészetben járatos nőalakok – a művész önábrázolásai.

Humor:

Zsuzska rajzi humora részben az előbbiekből következik. Komoly szándékkal készülő könnyed alkotásain meglátja a helyzetben rejlő komikumot. Fantasztikusan ábrázolja a beleélés grimaszait, az egymásra tekintő zenekari tagok finom jelzéseit, de nem kerüli el a figyelmét egy-egy mókás ruhadarab, sapka, steppcipő, kalap sem. Zenészei birkóznak a hangszerekkel, a küzdelem számos nyomával az arcukon, a testtartásukon. Kedvencem a csángó zenészt Szent Ferenc madárprédikációjához hasonló pózban ábrázoló rajz, vagy Vera Bila súlyos egyéniségével kitöltött lap. A Montanarot Aqua dobbal ábrázoló kép finom iróniája is lenyűgöző. Zsuzska szereti az embereket, és mert szereti őket megengedheti magának a tréfát is. Képeitől, ahogyan személyiségétől is, derűsek leszünk.

Hitelesség:

Elsősorban szakmai hitelességet jelent. Egy olyan hozzáállást, amely rajzról rajzra felteszi a kérdést, hogy jó úton járok-e. A marketing művészet világában könnyű bekerülni a megyei napilap hírei közé, de végiggondolt életművet elindítani nagyon nehéz. Még a Magyar Képzőművészeti Egyetem hallgatójaként – ahol jelen kiállítónk képgrafika szakon tanul – sem egyszerű. Kaphat ugyan bátorítást, litókövet, alapozókúpot, modellt, de a legfontosabbat a miértek megválaszolását magának kell megoldania. Zsuzska nem lépett át e fárasztó, néhol unalmas fejlődéssor egyetlen lépcsőjén sem. Hitelessége abban áll, hogy tiszta vizuális gondolataihoz megalkuvásmentes rajztudást szerzett, melyet hivalkodásmentesen használ. Ha tesz is tematikus, stiláris kitérőket a fotó, képfeldolgozás, festészet irányába, azt csak azért teszi, hogy más szempontból láthassa választott tárgyát, a grafikát. Nem nehéz megjósolni, hogy egy ilyen szorgalmasan megdolgozott tudatosan felépített művészi pályának jelentős íve lesz. A honi művészettörténetben – talán a műkereskedelem sajátosságai miatt – amúgy is érdekes vonulat az, hogy a festők híresek és ünnepeltek lesznek, miközben a korszak legpontosabb visszatükrözői a grafikusok. Lásd Vajda Lajos, Kondor Béla. Somogyi Győző.

Ezért én zárszóként a három már meglévő h-betűs szó humánum, humor, hitelesség mellé, egy negyediket kívánok: hitet. Hitet általában, hitet a művészetben, a magad erejében. Hiábavaló hírnév helyett halhatatlanságot. Mert az nekünk, nézőknek pedig további színvonalas kiállításokat jelent. Találkozást Csermák Zsuzska zenészeivel, gésáival, lenyűgöző tehetségével.

Elhangzott Ménfőcsanakon 2005 szeptember 24-én.
Csermák Zsuzska kiállításán